

Za današnje stanje ekumenskog pokreta u nas ne može se kriviti samo nas hrvatske katolike. Meni su osobno poznate neke smjele inicijative koje su od nas dolazile, ali koje na drugoj strani nisu našle odjeka. Ne bi se smjelo zaboraviti da u nas postoje specifične zapreke za promicanje ekumenizma, ali uklanjanje tih zapreka ne zavisi od hrvatskih katolika. Mislim da ne bismo smjeli biti neobjektivni prema sebi i tako u svojoj naivnosti pružati podršku onima koji po čitavom svijetu šire neistinu, da smo, naime, mi katolički Hrvati jedini i isključivi krivci za loše stanje ekumenizma u nas. Takvo nas stanje ipak ne rješava obveze da sazrijevamo u pravom ekumenskom duhu ne očekujući možda da nam i plodovi odmah sazre.

TJESKOBA PRED VELIČINOM

Stipe Vuković

Pozdravljajući u *Crkvi u svijetu* novi odjeljak »Razgovori«, želio bih se osvrnuti na članak g. Ede Marinkovića koji ste objavili u broju 3/1970. vaše cijenjene revije.

Odmah napominjem da se vrlo teško probijam kroz šumu stranih riječi kojima se Marinković služi. No, kaže se da jaka volja svladava sve poteškoće te vjerujem da ću iza brojnih i bujnih »izama« moći otkriti glavnu misao i na nju se osvrnuti.

Sažeto rečeno, Edo Marinković stoji na stajalištu da je prava istina samo ono što čovjek kao jedinka prihvaća i doživljava. Odbacuje, čini se, svaku ideologiju, pa i kršćansku (iako se ubraja među kršćane!) i smatra da ima onoliko istina koliko i ljudi koji misle (sic!). No, budući da sam prihvatio dijalog koji me obvezuje da poštujem tuđe mišljenje, ja ću samo navesti nekoliko misli g. Marinkovića koje su posebno privukle moju pozornost i zatim dodati svoje mišljenje, odnosno osvrtno.

»Osjećala se«, kaže Marinković, »potreba trijeznog, promišljenog, ali onda rezolutnog zahvata u formulaciji vjerskih istina...« Ja bih ovdje primijetio da se osjećala jaka potreba da kršćani svoje vjerske istine počnu otvorno sprovoditi u život ali, kako za to nisu dovoljno jaki, pošli su linijom manjeg otpora tražeći »zahvat« u formulaciji vjerskih istina. Marinković nastavlja: »Ne smijemo zaboraviti da se dimenzija čovječnosti i bratstva u suvremenom svijetu razvija ponajčešće mimo, a katkada i protiv nekih ustaljenih forma kršćanstva«. To, po mom mišljenju, jednostavno nije istina. Ne postoji, naime, takva dimenzija čovječnosti i bratstva koja bi mimoilazila ili nadilazila kršćansku postavku: »Budite savršeni kao što je savršen vaš Otac nebeski!« Možda je Edo Marinković mislio na ustaljene »forme« kršćana. U tom slučaju ima pravo, ali treba razlikovati kršćanstvo kao Božji zakon življenja od slabih i često zlih ljudi koji se nazivaju kršćanima. »Uzveličavanje prirodnoga je«, kaže dalje Marinković. »dio ideologije koja zaštićuje neprirodno društvo u njegovoj borbi za slobodu. U nekim nazadnim predjelima Zemlje »prirodno« je da crna rasa bude inferiorna bijeloj i da psi žderu onoga tko zaostaje, jer je business business.« Međutim, svaka ljudska sloboda koja ne bi poštovala prirodne ili Božje zakone usađene u ljudsku narav, ne bi vodila oslobođenju društva, nego bi mu nametala strašne okove strasti čovjeka-zvijeri. Isto je tako neumjesno govoriti o potčinjenosti rasa i slabijima »koje psi žderu« u kontekstu kršćanske ideologije koja je izjednačila sve rase i ljude davno prije nego je čovječanstvo sazrelo da te veličanstvene misli oživotvori.

»Međutim, stoji i to«, kaže autor, »da je teže imati posla s ljudima koji su uvjereni da istinu »zastupaju« nego s onima koji je proživljavaju.« To je vrlo nespretno oblikovana misao. Ne može čovjek istinu zastupati ako je ne proživljava, niti je može proživljavati ako je ne zastupa. Bilo bi to samo lažno zastupanje i lažno proživljavanje, a laž je suprotna istini — zar ne?

Marinković zaključuje: »Prema tome sve su ideologije u svojoj biti bezbožne... koje bivaju još pogubnije kad se prodaju pod plaštem kršćanstva ili teizma.« Ta tvrdnja koliko je smiona toliko je i besmislena, skoro i ne zaslužuje osvrt. Kako Edo Marinković zamišlja Boga bez kršćanske ideologije u kojoj je On utjelovljen? Možda će nam odgovor dati slijedeća njegova rečenica. »To pak znači da i Božju istinu, koja je i moja istina, mogu imati samo pred sobom, da ona trajno čeka da se preoblikuje u moju egzistenciju.« — Božja istina može, ali ne mora biti i vaša istina, g. Marinkoviću. Ona se ne mora preoblikovati u vašu egzistenciju, odnosno u vaš način života. Do Božje istine kršćani dolaze samo putem Objave koju tumači kršćanska nauka. Ta se istina pak ne »preoblikuje« prema pojedinačnim egzistencijama, nego pojedinačne egzistencije — ako žele živjeti u istini — moraju prihvatiti nepromjenljivu i vječnu istinu Božju.

G. Marinković se na kraju pita: »Zar se npr. može zamisliti da će bitne doprinose osvjetljenju suvremene egzistencije putem objavljenih istina moći dati oni koji su još uvijek u većem broju zemalja udaljeni od problema radnika, jer su rijetko dijelili s njima način života, oni koji su daleko od ekonomskih i finansijskih problema, jer nikada u životu nisu porez platili?« — Zaista, oni koji se posvete tumačenju *objavljene istine* ne bi morali biti zauzeti poraskim i finansijskim problemima. Oni bi se morali posvetiti odgajanju ljudi u duhu kršćanske etike i tako prijeći da dolazi do takvih problema. Suvremeno miješanje Crkve u ekonomska pitanja i probleme radnika proizlazi iz toga što ona nije izvršila svoje poslanje na duhovnom polju, a ne zato što njezini namjesnici nisu plaćali porez i živjeli životom radnika. Otvorimo se, dakle, u poniznosti svijetu, ali ne kako to kaže Edo Marinković da s ostalima dijelimo temeljnu nesigurnost i mrak, nego da svojim kršćanskim primjernim življenjem pokažemo svijetu čvrste i sigurne temelje u Isusu Kristu.

ODGOVOR »EDE MARINKOVIĆA«

Branko Lukšić

Kao odgovor na primjedbe g. Vukovića u pogledu mog članka »Tjeskoba pred rizikom«, navodim slijedeće:

Filozofijsko traganje za istinom da bi uopće bilo saopćivo mora predpostavljati objektivnost istine. Međutim, često se ta objektivnost istine zamjenjuje s objektivacijom ili postvarenjem osobnog pristupa k istini, te imamo za posljedicu tzv. objektivne filozofske sisteme za koje se tvrdi da su univerzalno važeći pristupi konačnom misteriju bitka što ga nazivamo istinom. Zanimaruje se personalni aspekt istinitosti, i to ne samo u smislu personalnog motiva, impulsa za filozofijskim traganjem, već i u smislu personalnosti koja je bitna i za spoznavanje i strukturiranje (pojmovno, voljno itd.) istinitosti. Iako istina nije subjektivistička, ona, da bi uopće bila istina, mora biti subjektivna odnosno personalna, što joj ne oduzima onaj stupanj saopćivosti ili interkomunikabilnosti kojeg nazivamo objektivnošću. Prema tome, nema toliko istina, koliko ljudi koji misle, ali nema istinitosti ni istine bez osobe koja misli i doživljava. Ovim već dodirujemo naš specifičan teren naime, pitanje ideologije i spoznaje Boga.

O ideologiji su napisane mnoge knjige, pa možemo reći da je problem ideologije jedan od centralnih u suvremenoj svjetovnoj filozofiji. Kažem svjetovnoj, jer i ovdje, kao i u pogledu drugih tema suvremenog misaonog pre